

УДК 159.9:[378.018.8:159.9-051]:316.45(045)

**PSYCHOLOGICAL READINESS OF PSYCHOLOGIST STUDENTS FOR
CONFLICT RESOLUTION****ПСИХОЛОГІЧНА ГОТОВНІСТЬ СТУДЕНТІВ-ПСИХОЛОГІВ
ДО РОЗВ'ЯЗАННЯ КОНФЛІКТІВ**

Vakhotska I.O. / Вахоцька І.О.

c.p.s., associate prof. / к.психол.н., доц.

ORCID: 0000-0002-1611-4059

Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University,

Uman, Sadova, 28, 20308

Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини,

м. Умань, вул. Садова, 28, 20308

Анотація. У роботі проаналізовано поняття «конфлікт» та його зміст. Виокремлено групу причин конфліктних ситуацій між особистостями. Визначено рівні (особистісна зрілість, соціальна зрілість, зрілість психолога-консультанта) та шляхи формування конфліктологічної готовності майбутніх психологів у закладі вищої освіти. Невід'ємною ознакою професіоналізму майбутнього психолога є належний рівень готовності до попередження і розв'язання професійних конфліктів.

Ключові слова: конфлікт, студенти-психологи, фахівці, конфліктогенність, заклад вищої освіти.

Вступ.

У час економічної нестабільності, політичних розбіжностей, воєнних конфліктів, соціальної нерівності, реформування та модернізації вітчизняної системи освіти особливого значення набуває проблема конфліктів серед студентів. Сучасна вища освіта покликана крім успішного оволодіння необхідною базою знань і вмінь відповідно до специфіки обраної спеціальності, але важливим також є володіння максимально вираженими професійно необхідними якостями та практичними навичками, що є передумовою ефективного здійснення професійних функцій на будь-якому етапі професійного становлення особистості.

Тривалі, не розв'язані конфлікти негативно впливають на міжособистісні стосунки, руйнують соціально-психологічний клімат у середовищі освітнього закладу, а невміння управляти конфліктами та знаходити оптимальні шляхи та способи їх попередження й розв'язання негативно позначається на всіх учасниках педагогічної взаємодії.

Основний текст.

Конфлікти супроводжують особистість у всіх галузях життя. Не є винятком і їх наявність в освітньому середовищі навчальних закладів та у професійній діяльності психолога, робота якого безпосередньо полягає в спілкуванні з людьми (надання консультацій, допомога у вирішенні складних життєвих обставин і т. і.).

Як стверджує Н. Волкова [1], у сучасному розумінні, конфлікти розглядаються як складне, багатопланове явище, дія якого може бути позитивною чи негативною, одночасно розвивати і руйнувати, слугувати стимулом до змін, прогресу.

Класифікуючи різноманітні конфліктні ситуації між особистостями, необхідно виділити певні групи причин (А. Кармінім) [2, с. 132]:

- обмеженість ресурсів, причому необхідно звертати увагу на їх якісну та кількісну сторону;
- різні аспекти взаємозв'язку, на що може впливати влада чи безпосередні обов'язки;
- відмінності в цілях безпосередніх учасників конфлікту;
- різниця в баченні конфліктної ситуації та суб'єктивних цінностях;
- відмінності між життєвим досвідом та манерою поведінки;
- непорозуміння та незадоволеність комунікацією;
- особистісні відмінності учасників.

Важливою складовою професійної діяльності психолога є попередження та конструктивне розв'язання конфліктів, яке може бути здійснено на трьох рівнях: на рівні особистісної зрілості, на рівні соціальної зрілості, на рівні зрілості психолога-консультанта.

Особистісний рівень передбачає уміння успішно розв'язувати свої міжособистісні конфлікти. Соціальний рівень передбачає уміння психолога допомагати клієнтам розв'язувати їх особистісні проблеми, в тому числі розв'язувати конфлікти. Розв'язання ж конфліктів на рівні зрілості психолога-консультанта – це, скоріше, не вміння, а стан готовності конструктивно розв'язувати міжособистісні конфлікти скрізь і завжди [3, с. 222].

До зовнішніх, об'єктивних обставин слід віднести, по перше, соціально-економічні перетворення, що відбулися наприкінці минулого століття, і нові вимоги до підготовки фахівців, унаслідок чого значно збільшився перелік професій, підготовка до яких включає психологічний компонент, істотно зміцнився й підвищився статус психолога як представника певної професії.

Серед внутрішніх, суб'єктивних чинників, що позначаються на становленні готовності майбутніх психологів до попередження та розв'язання конфліктів, можна, насамперед, відзначити мотиви та смисли професійно-навчальної діяльності, які забезпечують її успішність (мотиви вибору професії психолога, позитивна мотивація навчання, потреба в реалізації свого професійно-психологічного потенціалу з урахуванням спрямованості на самопізнання, що передбачає відкритість до змін, прийняття відповідальності за творче самовираження в обраній професії та ін.).

Особистісна зрілість передбачає, що психолог успішно розв'язує свої життєві проблеми, є відкритим, терплячим та щирим по відношенню до себе, а соціальна зрілість – що психолог є здатним допомогти іншим людям ефективно розв'язувати їх проблеми, є відкритим, терплячим та щирим по відношенню до клієнтів.

Для становлення високопрофесійного фахівця-психолога важливою є робота над собою, спрямована на самопізнання, саморозвиток та активізацію особистісного потенціалу. Набуття студентами-психологами конфліктологічних знань, умінь, формування професійно важливих для попередження і розв'язання педагогічних конфліктів особистісних якостей орієнтує навчальний процес не на механістичну передачу-прийняття навчальної інформації, а на

розвиток здатності тих, хто навчається, осмислювати, інтерпретувати, трансформувати досвід, який здобуття на заняттях завдяки використанню різних прийомів організації навчальної взаємодії.

Якість і успішність професійної діяльності психолога, насамперед, залежить від того, чи зможе студент-психолог, перебуваючи в освітньому просторі, побудувати власну модель професійної діяльності, яка включатиме не тільки впевнене володіння технологією професійної діяльності, але й ціннісно-рольове бачення майбутньої професії та себе в ній.

Розглянемо сутність та способи використання прийомів взаємодії викладача і студентів, спрямованих на формування в майбутніх психологів конфліктологічної готовності.

1. Мотиваційно-спонукальні прийоми (створення ситуації успіху, виникнення ситуації «розриву», фіксація місця «розриву», формулювання цілей і завдань розвитку конфліктологічної компетентності).

2. Прийом розробки і використання алгоритмізованої схеми аналізу конфліктних ситуацій розвиває рефлексивне і алгоритмічне мислення майбутніх психологів.

3. Прийом рефлексивного втілення спрямований на розвиток у студентів умінь критичного аналізу і розв'язання конфліктних ситуацій.

4. Прийом багатоступінчастого вибору спрямований на осмислення власного досвіду і самооцінку конфліктологічної компетентності, створення умов для самопізнання суб'єктів освітньої діяльності завдяки оволодінню методом рефлексії.

5. Прийоми активного осмислення (дискусії, дебати, круглі столи, «мозковий штурм»).

6. Прийоми творчого моделювання сприяють розвитку у студентів-психологів прогностичних умінь, педагогічної інтуїції, дивергентного мислення в конфліктній ситуації.

7. Прийоми емпатійної співучасті засновані на техніці розуміння почуттів опонента і співчуття йому в конфліктній ситуації.

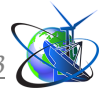
8. Прийоми творчої інтроспекції спрямовані на розширення уявлень майбутніх психологів про внутрішній світ іншої людини, усвідомлення реальних психологічних характеристик і переживань учасників конфлікту, які співвідносяться з науковими положеннями про психологію конфлікту (врахування вікових, статевих особливостей, чинників темпераменту, характеру).

9. Прийом луно-вербалізації спрямований на розвиток емоційно-експресивної сфери, саморегуляції, самоконтролю студентів-психологів.

10. Прийом «крок за кроком» сприяє розвитку у майбутніх психологів умінь і навичок вислуховування співрозмовника, прогнозування ситуацій, а також вибору оптимальних варіантів розв'язання конфліктів.

Висновки.

Підготовка кваліфікованого фахівця, здатного вирішувати нестандартні ситуації, що виникають у навчально-виховному процесі, використовувати конструктивні способи взаємодії під час розв'язання конфліктів є одним із

пріоритетних напрямів вищої освіти. Важливе місце в цьому процесі займають питання організації навчання – методів і прийомів взаємодії викладача і студентів, які б сприяли ефективності підготовки майбутніх психологів до попередження і розв'язання конфліктів. Тому майбутніх психологів необхідно орієнтувати під час їх професійної підготовки на розуміння неминучості конфліктів у різних сферах діяльності людини, в тому числі й педагогічної.

Література.

1. Волкова Н. П. Професійно-педагогічна комунікація: навч. посіб. К.: ВЦ «Академія», 2006. 256 с.
2. Конфликтология / Под ред. А. С. Кармина, СПб.: Издательство «Лань», 1999. 448 с.
3. Кочунас Р. Основы психологического консультирования. М.: Академический Проект, 2000. 240 с.

References.

1. Volkova, N. P. (2006). *Profesiino-pedahohichna komunikatsiia [Professional and pedagogical communication]*. Kyiv: Akademiia [in Ukrainian].
2. Karmina, A. S. (Eds.) (1999). *Konfliktologiya [Conflictology]*. Saint Petersburg: Lan [in Russian].
3. Kochunas, R. (2000). *Osnovyi psihologicheskogo konsultirovaniya [Fundamentals of psychological counseling]*. Moscow: Akademicheskii Proekt [in Russian].

Abstract. *The work analyzes the concept of «conflict» and its content. A group of causes of conflict situations between individuals is singled out. Levels (personal maturity, social maturity, maturity of a psychologist-consultant) and ways of forming the conflict readiness of future psychologists in a higher education institution are determined. An integral sign of the professionalism of the future psychologist is the appropriate level of readiness to prevent and resolve professional conflicts.*

Key words: *conflict, psychology students, specialists, conflictogenicity, higher education institution.*